

פרוטוקול מס' 179
מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט שהתקיימה
ביום ד' כ"ד בשבט תשל"ב - 9.2.72, בשעה 08:30

נכחו:

חברי הועדה:
י. גולדשמידט - יו"ר
ש.ז. אברמוב
א. אנקורדיון
ר. ארזי
י. ארידור
מ. ביבי
ב. הלוי
ג. האוזנר
י. קורן
י.ה. קלינגהופר
ש. פרידמן

מוזמנים:
א. ידין - משרד המשפטים
ד"ר חיגר - משרד המשפטים
ד"ר רקובד - משרד המשפטים

מזכירת הועדה: ר. מלחי

רשמה: א. זכר

סדר היום: חוק יחסי ממון בין בני הזוג

חוק יחסי ממון בין בני הזוג

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.

מונחות לפנינו הצעות לסעיף 7(א)(3) אולם מאחר שרוב בעלי הגירסות אינם כאן, אני מציע לדחות את ההכרעה מאוחר יותר.

אני רוצה להזכיר שלגבי ג' הושמעה הצעה לכנות את הסעיף בצורה פוזיטיבית יותר כדי לפשט את הניסוח ובמקום לכתוב "למעט" או "לרבות", לכתוב איך ייערך החישוב. יותר טוב לכתוב בשני משפטים מאשר במשפט אחד מורכב.

לגבי ב' דומני שהיה בעיקר ערעור על הכיטוי "סילוק". זו לא הייתה שאלה קרדינלית. על כל פנים, ההמשך הטבעי של הדיון בסעיף 7 הוא הדיון בסעיפים 8-9. ואולי שנקרא את שני הסעיפים יחד, אם כי נדון בכל אחד בנפרד. שקלתי אולי שסעיף 9 יבוא אחרי סעיף 7 ולכן חשכתי להצמיד את סעיף 8 ו-9.

א. ידין:

היו"ר אמר שהניסוח של סעיף 7(ג) טעון קצת הפשטה, ואני בהחלט מסכים לכך. אני חושב שגן

(ב) לקוי בזה שהוא כולל יותר מדי דברים ביחד, ואני משתדל לנסח זאת בצורה כזו שבחלק אחד ידובר על מי מגיע מאחד לשני ובחלק נפרד איך מבצעים את החוב הזה. כי כאן שלובים שני הדברים זה בתוך זה וזה מכביד על הכנת סעיף כ. שני חלקים אלה הם המופיעים בסעיף 8. על שני דברים עלולים בני הזוג כשהם עשויים לבצע את האיזון להיות חלוקים: על עצם הסכום - מה שווים הנכסים של אחד ומה צריכים לנכות על פי סעיף 7(ג). (כ) איך עושים זאת. האם מעבירים נכסים בעין, האם משלם בכסף או בשווה כסף. שתי הסוגיות האלה כלולות בסעיף 7(ב). ו-8 אומר מה סמכויות בית המשפט בעניין זה. במידה שהצדיים לא יכולים לקבוע את הסכום שמגיע מאחד לשני בית המשפט יחליט לפי הנסיבות. כאן מוסיפים את הסמכות הנוספת כדי להקל על הכוונה. שכית המשפט יוכל לקבוע מועדי האיזון, באיזה צורה להבטיח איך הדבר ייצא לפועל. מדובר על חוספת ריבית במקרה שהאזון יבוצע לא על-אחד כי אם בזמן יותר מאוחר או בשלבים. חלק מההוראה הזו דומה להוראות חמות למשל כחוק הירושה. צריכים להביא בחשבון שיחכך והמדובר בסכומי כסף גדולים באופן יחסי, ומדובר בהרבה מקרים על נכסים שאינם נזילים.

ר. ארזי:

לגבי הרישא של סעיף 8 "כאין הסכמה בין בני הזוג... מהו הסכום המגיע מאחד לשני...". לשם מה צריכים לומר מהו הסכום. זה לא תמיד בעיה של סכום. האם לא יהיה עדיף לומר "בשאלה מה המגיע?"

היו"ר י. גולדשמידט:

פרופ' ידין רמז על הפרובלמטיקה הזו. יש בהצעה הזו שתי צרות: מצד אחד סכום ומצד שני באיזה דרך יבוצע. סכום זה דבר חד משמעי. אבל באיזה צורה - זה לפי דעתי טומן אפשרויות רבות. יכול להיות שחלק מהרכשו הוא מזומן, חלק בית עסק, נכסי דלא ניידים ותכשיטים. אבל אלה הם דברים שאין אתם הכנסות. השאלה - באיזה דרך לחלק את הנכסים. האם לחלק כל דבר מהנכסים למחצה? או שאחד יקח נושא אחד לידו כדי לא להזיק לנושא.

השאלה היא אם הצעתך בעצם לוותר על המלים "כאיזה סכום" ולהשאיר רק "כאיזה דרך יבוצע" - כי אז בזה אין אנו מיחדים זאת רק לכסף אלא שבהצעתך הזכרת גם את המגיע מאחד לשני, וזה לא יותר כללי.

יש לי שאלה: מה זה מועדי האיזון? מועדי כיצוע האיזון, אני מכין. האם זה זמן עריכת החשבון? או שזה חזרה על דבר הכלול בכיטוי הכללי "דרך האיזון". לכאורה, אחרי שפקעו הנישואין, צריכים לבגש לעניין הזה במהירות הראויה.

ר. ארזי:

הייתי מציע את הנוסח הבא: "כאין הסכמה בין בני הזוג מהו המגיע להם, רשאי בית המשפט לקבוע באיזה דרך יבוצע, צורתו, הכטחתו ושאר תנאיו לרבות המועד". העיקר הוא שבית המשפט רשאי לקבוע.

א. אנקוריון:

אני רואה שיש פה כל הסמכויות שאנו רוצים שהיו לבית המשפט. בקשר לדבריו היו"ר שהכוונה למועדי כיצוע האיזון, איזון זה רק כיצוע האיזון. לכן נדמה לי שהמלה

א. אנקורירון:

"כיצו" לא תוסף שום דבר. אין כל הגיון לדחוס את המלה מועדים לתנאים. מועד זה אחד הדברים העיקריים. בעיני נראה שיש פה כל מה שדרוש לנו.

ד"ר רקובר:

רציתי להתייחס לשתי ההצעות שהועלו: למחוק סכום וההצעה השניה בדבר מחיקת מועדי האיזון. הנוסח בסעיף 8 בא לכקש הכהרה כמה שאפשר למנוע התדיינות אם נושא מסויים הוא בסכמות בית המשפט. לכן פירשנו כבר בסעיף 8 מה שלנגד עינינו. לאחר מכן הוספנו מלים כלליות "שאר תנאים". הרבה יותר טוב אם נשאר את ההוראות הספציפיות. שייאמר במפורש גם מהו הסכום לצד ההוראה השניה שמדכרת על הדרך. כי אלה סוגי הנושאים העיקריים: הסכום והדרך. בקשר למועדי האיזון הדבר דומני איננו משנה ואני חושב שחברי הכנסת אינם מתכוונים להרבות או להמעיט בסמכויות בית המשפט, אלא הכוונה להבהיר ואם נוסף מלים לא נבהיר יותר.

ש. פרידמן:

לגבי הכיטוי "הסכום", 7(ב) גם הוא מדבר על מחצית הסכום שבו עולה שוויים של נכסי האחד. לכן לא רע אם החוק ממשיך לדבר בשפה אחת. הוא מתכוון לאותו שווי שכית המשפט קובע אותו כניתן לאיזון. אני לא חש באי הנוחות בשימו כביטוי הזה. כאשר לפירוט - אני חושב שצריך לפרט כל מה שניתן לפרט כאן. יתכן שגם אחרי הפירוט יכולים לבוא אלמנטים שלא חזינו אותם מראש. ודי כאלה שההתדיינות תצטרך אחר כך להאבק אתם, ואולי תתעורר גם השאלה אם בית המשפט מוסמך לגבי אחד מהם. אני מסתפק בניסוח הקיים.

מ. כי בי:

הייתי מציע להחליף את הרישא במשפט קומפקטי יותר ולכתוב במקום "באין הסכמה בין אחד לשני" "באין הסכמה בין הצדדים בדבר חלוקת הנכסים והכיצוע יחליט בכך בית המשפט לפי הנסיבות ורשאי הוא לקבוע צורת ביצוע, איזון מועדיו, הבטחת תנאיו וכו'".

ה. קלינגהופר:

אולי היה רצוי לומר במקום "ושאר תנאים" - "ושאר פרטים". אנו לא יודעים איך יפרשו תנאים. פרטים זה כולל גם תנאים.

הי"ר י. גולדשמידט:

מדוע לא יוזכר מלבד בית המשפט גם בית דין? לפי סעיפם מאוחרים יותר עניין זה יכול להיות לפי הסכם ביניהם לפני בית דין והחומר הזה הוא בסמכותו של בית הדין. ואם סעיף 8 מזכיר בית משפט כלבד, או שזה היה מכוון, או שהדבר נעשה כלי כוונה. אם אין הוראה כללית המבהירה את זה, הייתי מציע שייאמר שיחליט בית משפט או בית דין.

אני נותן לשגקול: אם יש עניין לפרט את הנושאים שבהם יחליט בית המשפט או בית הדין כלומר - מועדי איזון, צורתו, הבטחתו ושאר תנאים - מדוע לא נקדים את זה לרישא "באין הסכמה בין בני הזוג כשאלה". וכאן נאמר את הסעיפים האלה, ואחר-כך יחליט בכך בית המשפט או בית הדין. ורשאי בית המשפט או בית הדין לקבוע ריבית במקרה של ארכה או סלוק הריבית לא לפני נושא הויכוח. זה עניין של בית המשפט לאחר שהחליט. אשר לנסיבות: - אני שואל מהן הנסיבות כאן? האם הם התנאים שבהם חייב הזוג כפקיעת הנישואין כחיים, יש שאלה של הילדים שיהיה אצל הבעל או האשה - האם אלה הן נסיבות? האם אין מקום לשימוש במושג "נוהג" ושכית המשפט יודבק בהכרעותיו על-ידי הנוהג, ואולי זה גם על-ידי נסיבות.

אולי מוכן מאליו שבת המשפט יכריע במחלוקת שמוכאת לפניו מתוך רצון שהאיזון ייצור שוויון מירכבי בין בני הזוג אחרי שיבוצע. אבל אולי זו הנחיה מוכנת מאליה שכית המשפט מכין שהוא צריך להכריע שיווצר שוויון מיכבי בין בני הזוג. אם זה לא ברור הייתי אומר שטוב שרעיון זה ימצא ביטוי בסעיף זה היות ואנו נותנים לכית המשפט סמכויות רחבות.

א. ידין:

באופן כללי ניתן להביא את הרעיון של סעיף 8 כצורת שונות, אבל הוא ישאר אותו דבר. אני מחושב שהסעיף יכול להישאר כמו שהוא.

אני רוצה לענות קודם כל ליו"ר: בעניין בית הדין. העניין צריך לבוא על סידורו בסעיף 18(ב) שם מדברים על בית הדין הדתי באופן כללי. אנולא חושבים שזה נוח לכתוב ככל הסעיפים. את השאלה העו אנו משאירים לנקודה כללית במקום לחזור על זה כל פעם כחוק.

א. ידין:

בענין הנסיבות: המלה נסיבות איננה מהותית. אם מישהו יעמוד על מחיקתה אני אהיה מוכן לוותר, אם כי זה מבהיר. זה חשוב מאוד אם האשה עדה כמו הכעל או שעבדה רק במשק הסית, וכמקרה אחד אפשר להעביר לה חלק מהציווד המקצועי של הכעל. אולם כשאשה אינה באותו מקצוע אין טעם לתת לה בעין חלק מהנכסים. אני חושב שהנסיבות חשובות מאוד.

כנוגע לשוויון - השוויון קיים כשרוצים לאזן את שווי הנכסים של שניהם. השוויון בא מזה שכל האיזון קיים כדי ליצור איזון שבסופו של דבר בני הזוג יעמדו שווים זה עם זה, שכל אחד נשאר בידו מחצית השווי מכלל הנכסים, אבל לאו דווקא שהאיזון ייעשה בצורה שוויונית.

אני חושב שעד שלא שמעתי את ח"כ פרידמן נטיתי לכתוב "מהו המגיע", אבל לאחר ששמעתי את ח"כ פרידמן, אינני תומך בהצעה. כי הוא הצריך לי שאנו מדברים בסעיף העיקרי 7(ב) על הסכום, וזהו הסכום שלא כמשתווים עליו, ומפני זה כתוב מהו הסכום המגיע.

אין לי התנגדות להגיד במקום מועדי האיזון - מועדי ביצוע האיזון, אבל אני חושב שבלי המלה "ביצוע" המשמעות לא משמעות, וכל אחד יבין את הנושא. אבל אם התעוררו ספקות בנוגע לזה, אפשר לומר מועדי הביצוע, צורת הביצוע, הבטחתו ושאר הנאיו. אם רוצים להחליף "תנאיו" כמלה "פרטיו" אפשר להחליף, אבל אין גם טעם לתמוך בזה כמיוחד, אבל אין לי התנגדות.

לשאר ההצעות לא הייתי כל כך נוטה. צריך לזכור שבית המשפט מקבל סמכות לא מיוחדת, אבל לא רגילה בדרך כלל כשאינן הסכמה בין שני הצדדים הם הולכים לבית המשפט והוא צריך להכריע ביניהם. הסעיף הולך בעקבות סעיפים אחרים שקיבלנו בחוק ההתקשרות המשפטית והירושה והאפוטרופסות. בית המשפט לוקח את החומר של הכנסים ויחליט איך לבצע את האיזון. הוא לא צריך דקא ללכת באחת מהדרכים שהצדדים קבעו. בגלל זה הוא מקבל את הסמכות לקבוע את המועד, באיזה צורה, אם יש הבטחה, תשלום ריבית וכו'. וזה מה שכתוב בתוך הסעיף הזה.

ד"ר חיגרי:

כולנו יודעים שהמדובר כאן גם במקרי גירושין וגם במקרי מוות. ביחס להערת היו"ר שכואב להוסיף את בית הדין כי במקרה גירושין זה בסמכות בית הדין, אבל במקרה של מוות זה כבר שאלה אם יש סמכות לבית הדין, אלא אם זה מעמד אישי, ואז ההסכמה יכולה לעזור. נדמה לי שרצוי שכשפאים לבית המשפט לחלק את הירושה ונשאלת השאלה מה העשכון ומה מגיע לאשה, בית הדין צריך להכריע גם בענין זה, אבל לזה צריכים הסכמה. אבל אז מתעוררת השאלה אם מסכימים שזה לא מעמד אישי. מה שכתוב בסוף שאין החוק בא לגרוע מסמכות כתי הדין, כשההסכמה לא מועילה צריכים ללכת לבית המשפט המחוזי לסדר את הענין החילוני ואז יצטרכו לחזור לבית הדין לסדר ענין הירושה.

צריך להיות בית דין אחד שיטפל באיזון ובירושה. לכן אני חושב שיש להכניס "יחליט בית המשפט או בית הדין הדין בענין". בית הדין יחליט לפי כללי הסמכות שלו. צריך להיות הסדר שבית הדין יכול לטפל בזה בהסכמת הצדדים; אחרת בית הדין לא יוכל לעשות זאת.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני רוצה להתייחס להצעה הראשונה: באין הסכמה בין בני הזוג, כרוב המקרים פקיעת הנישואין היא על ידי פטירת אחד הצדדים ואז אי אפשר לדבר על הסכמה בין בני הזוג. האם לא צריכים להחליף זאת כמלה "בין הצדדים"?

ד"ר רקובר:

צריכים תיקון מסויים, אבל לא בסעיף 8, אלא בסעיף 11. כי כל הפרק מדבר על כן זוג למרות שדן גם במקרי פטירה. סעיף 11 מתכוון לומר שאותו דין יחול גם במקרה של פטירה. אלא שהנוסח בסעיף 11 הוא ש"יבואו יורשיו במקומו לגבי הזכות, לפי פרק זה". אולי אפשר לשנות, לא לגבי הזכות, אלא לכל הפרק.

א. אנקוריין:

רציתי להעיר לגבי ענין בית הדין: פרופ' ידין אמר שהדבר מוזכר בסעיף 18. אולי יהיה צורך לתקן את סעיף 18 באופן ברור ולומר כשענין כזה בא לפני בית-דין, הכל יתנהל כמו לפני בית המשפט. אבל איז מקור בסעיף 18 המוזכר? בית משפט להכניס בית דין. לגבי השאלה מה זה בדיוק בית משפט, נחזור כשנדון בסעיף 18.

ב. הלוי: בענין בני הזוג. ד"ר רקובר הפנה את תשומת-לכנו לסעיף 11 שהוא הסעיף הפותר את השאלה. יש לי קצת ספק בנוגע לקונסטרוקציה. אבל זה לא מתחיל בסעיף 8 אלא לאורך כל הפרק הזה. כפרט סעיף 7 שקובע את העקרון המהותי, את התוצאה של ההסדר. החוק הזה מכוון לכך שעקרונות האופרטיביות שלו חלה עם פקיעת הנישואין. דווקא עם פקיעת הנישואין כפי שהיו"ר אמר, על-פי-רוכ חוץ ממקרה גירושין, המקרה הרגיל יותר הוא של מותו של אחד מבני הזוג. ואז מאותו הרגע עצם פקיעת הנישואין מתהווה רק על ידי זה שלא שני בני הזוג קיימים. כששניהם קיימים (ואינם מחגרשים) כל המקרה אינו קורה בזמן קיום בני הזוג. אלא כשנופל אחד מבני הזוג ואינו קיים כתוצאה ממותו נכנס הסדר איזון המשאבים לתוקפו. או לפי סעיף 11 כשבמקום השני נמצאים הירורשים.

השאלה שלי היא האם יש גם הסכמה בין בני הזוג לפני המוות, בין בני הזוג ולא הירורשים. מן צוואה משותפת, או הסכם בחיים. כזה אנו עלולים לחזור לשאלה בנוגע לסעיף 7(א)3. נניח ששני בני הזוג כותבים ביניהם הסכם ואומרים: "לענין סעיף 8 אנו מסכימים בזאת שהסכום המגיע מאחד לשני הוא כך וכך, והדבר יבוצע בעין או בכסף." (ולא נאמר על צורת ההסכום, דבר שאף הוא היה שנוי במחלוקת). אחר-כך אחד מבני הזוג נפטר. או שהם כותבים: "כמקרה של פקיעת הנישואים אם על ידי מות ואם על ידי גירושין, תהיה החלוקה בינינו כך וכך". ואחר כך קורה שאחד מהם נפטר. האם יש לזה תוקף לפי סעיף 8, או שיבוא הירורשים ויאמרו שהכוונה באין הסכמה בין בני הזוג לא היתה לבני הזוג באופן פיסי, אלא בין בן זוג אחד ובין הירורשים. ומה שהמורשים כתבו יכול להיות הסכם נישואין חדש וזה יכול להיות כפוף למה שכתוב בסעיף 2.

האם סעיף 8 מתכוון לכל הסכמה שבין בני הזוג ממש, או הסכמה לאחר שקרה מקרה של פקיעת הנישואין, ואז מקבה אחד הוא בין בני הזוג לשעבר או בין בן זוג אחד והירורשים. האם זה מספיק לכתוב זאת בצורה כל כך כללית או להפריד בין שני המקרים ולכתוב בדיוק מה רוצים לכתוב.

א. ידין: זאת כמובן יכולה להיות שאלה כשרוצים להציגה כתור שאלה. בחוקים אחרים הכנסת לא הגיעה לשכלול כזה. בחוק הירושה בסעיף 10 נאמר "נכסי העזבון בין הירורשים יחולקו או על-ידי צו בית המשפט" ובסעיף 11 נאמר: "באין הסכמה בין הירורשים יחולקו על-פי צו בית המשפט". אם יש הסכם בין הצדדים, אין צורך ללכת לבית המשפט; אם אין הסכם, צריכים ללכת לבית המשפט. הצייתי להראות שלא תמיד הכנסת הלכה להתלכט כשאלות כאלה שמובן יכולית להתעורר לגבי כל סעיף. אין סעיף שאי אפשר לומר כלפיו כל מיני שאלות שלא ענו כלפיהן בתוך הסעיף. אני יכול לומר "בין הצדדים" במקום "בני הזוג", זה יהיה פחות ברור, אבל יהיה אותו התוכן. השאלה היא - מה המקרה הנדיר ומה השכיח. חוק זה הולך בצורה פשוטה ולא מסובכת. הוא נוהג את יחסי הממון בין בני הזוג. זה נושא שנוגע לאנשים חיים - בזמן הנישואין ובזמן שלא נשואים. הנושא של החוק הזה הוא בין בני זוג ששניהם קיימים. לכן החוק מדבר על פקיעת הנישואין ועל בני הזוג ולא לשעבר, כי אם בני הזוג גם כשהנישואין ביניהם פקעו. אחר-כך הוא צריך להתייחס לשאלה מה הקורה כשאחד מבני הזוג מת. אינני אומר שסעיף 11 צריך להיות דווקא כמו שהוא קיים. אני מקבל את הערת ד"ר רקובר. אבל למרות שפה מדברים על המקרה הפחות תדיר במקום על המקרה התדיר שזו הכוונה, אני חושב שהחוק יהיה יותר פשוט אם מדברים קודם כל על בני הזוג ואחר כך מסדירים את הדברים. כדומה לענין עם בית הדין, במקום לדבר על תל כחוק, מדברים על קו אחד ואחר-כך באים הסעיפים שמחיימים למקרים האחרים. אני מסכים שיש חסרון שסעיף 11 בא בסוף וסעיף 18 עוד יותר מאוחר, אבל זוהי הטכניקה של הרצאת הדברים, שלפעמים גם הדבר הנפוץ לא בא בראש הדברים כי אם במקום אחר. לחוק זה יש קו מסויים ואני חושב שיש להגן עליו.

לגבי הצעת ד"ר חיגור להיכנס לתוך ענין הסמכויות, הדבר לא נראה לי. כי החוק הזה מטפל כשיפוט ובסמכות של בית המשפט, לא של בית המשפט הכללי ולא של בית הדין הדתי. הוא לא מוסיף ולא גורע סמכויות. השאלה אם ענין של יחסי ממון בא בפני בית דין דתי או אזרחי לא נחתכת בחוק הזה ולא מושפעת על החוק הזה. החוק הזה קובע מכחינה מטריאלית ביחסים בין בני הזוג. אני אומר זאת דרך אגב, כי אנו עוד נגיע לסוגיה זו בסעיף 18.

ג. האוזנר:

אני רוצה להעיר שתי הערות: (א) אם תישאר המלה סכום בסעיף 8, נדמה לי שמוטב שנקבע כי המדובר באותו סכום שדובר בו בסעיף 7(ב), ולכן יהיה צריך לומר "מה הסכום המגיע מאחד לשני כאמור". כדי שלא יחשבו שהמדובר בסכום אחר.

(ב) להערת חה"כ הלוי. השאלה נוגעת לשורש של ענין. אבל אינני רואה איך נסחרר אם נרצה להשיב גם על ההכחנה הדקה הזו. מטעם זה בלבד הייתי מציע להשאיר את הדברים תוך סיוג נוסף. הייתי מציע להאפשר לבני הזוג לעשות סידור פשוט כחיייהם על-מנת למנוע שאחרי מותם יריבו היורשים עם בן הזוג שנשאר בחיים על כל פריט מהעזבונו. אולי אפשר להוסיף לסעיף 7 שדין צוואה משותפת שעושים בני הזוג הוא כדין הסכמה בכתב לצורך חלוקת המשאבים השונים. ואז אנו נמנע אם בני הזוג קבעו ביניהם על הפרטים השונים בעזבונו, נמנע ריב. זה לפחות תשובה חלקית לגבי השגחו של חה"כ הלוי.

היו"ר י. גולדשמידט: יכול להיות שגם אז תהיה מחלוקת על פירוש הצוואה.

ג. האוזנר:

אני אפשר להשיב על ידי החוק על כל הסתכוכות החיים. אבל מה שאנו רואים כבר היום, צריך לנסות

ולעצור באמצע.

ד"ר רקובר:

להצעת חה"כ האוזנר: בדבר הנקודה הראשונה בדבר הסכום. טוב יהיה אם סעיף 8 לא יאמר איזה סכום, אלא כאופן סתמי "הסכום". אין זו הבעיה רק כמה המחצית, ולא אם מגיע מחצית או יותר או פחות מאשר לפי סעיף 7, אלא - כפי שמגיע על-פי סעיפים 9-10. כדי להרחיק מהפרשנות הזו הייתי מעלה מחדש את הצעת היו"ר להרחיק את סעיף 8 אחרי 10.

השאלה היא אם אנו רוצים לאפשר לבני הזוג להחפזר על כך. אני חושב שטוב לאפשר לבני הזוג להתפשר בכל אופן שהוא. לאו דווקא על המחצית. אלא גם אם קבעו בנסיונות מיוחדות שהכעל נותן $\frac{3}{4}$ לאשה. לכן היה טוב להשאיר את המלה "הסכום" בלי לקשור לסכום מסויים.

היו"ר י. גולדשמידט:

הסכום מבואר על ידי המלים "המגיע מאחד לשני".

ג. האוזנר:

אני חושב שיהיה טוב יותר להכהיר זאת.

ד"ר רקובר:

לענין השאלה השניה של חה"כ הלוי. הבעיה מתעוררת לאו דווקא בין היורשים אלא אם בני הזוג הסכימו כמועד מסויים ואחר כך כשהדבר מגיע לביצוע הם חוזרים בהם. צריך להכריע באיזה מידה הסכם בין בני הזוג קושר אותם להסכם. סעיף 8 למעשה לא רצה לדון בזה, ולכן אמר "כאין הסכמה" ולא "הסכם". הסעיף רוצה לומר שאם יש הסכם ביניהם ואז לא פועל, נוחנים לכית המשפט סמכות להזיז את ההסכם.

אינני יודע אם אנו צריכים להכריע כאן בדבר החוק של ההסכם. יתכן שלפעמים הכסים שלפיו קיים היה ההסכם כעבר הוא מתאים לנסיבות החדשות.

ב. הלוי:

אני מתייחס לתשובתו של פרופ' ידין. אינני מרגיש עצמי אשם שאני רוצה לדקדק יתר על המידה. אם המדובר בחוק הירושה, לא מדובר על מה. השאלה היא אם מדובר פה על המח או על החי. פה זה לא ברור. כתוב "כאין הסכמה בין בני הזוג". אני מסכים לדברי ד"ר רקובר שהסכמה זו בזמן הריב. מתי הריב או הסכום? עם פקיעת הנישואין. על-פי-רוב אחרי מותו של אחד. זה הדבר החדיד. לא התכוונתי אם החוק מקדים את החדיד לנדידה או להיפך. הדגשתי את המקרה כדי להדגיש שזו בעיה ממשית ולא פלפול. העליתי את השאלה האם לאור סעיף 11 צריכים לקרוא את סעיף 8 יחד עם סעיף 11.

הייתי מעדיף לכתוב: "כאין הסכמה בין הצדדים" כי ברוב המקרים כן הזוג לא קיים עוד. אם אנו כותבים "בין הנוגעים בדבר", ברור שזה סכסוך המתגלע אחרי פקיעת הנישואין. במקרה אחד זה בין בני הזוג או עם היורשים. אבל אם משאירים "בין בני הזוג", מתעוררת השאלה שלא קיבלתי עליה תשובה מפרופ' ידין. האם אפשר לכלול לפי הנוסח הזה גם הסכמה לפני המוות. חה"כ האוזנר האריך על כך את הדיבור והעלה את הרעיון שאולי באמת רצוי למנוע ריב או החלטת בית המשפט על ידי הסכמה בין הנוגעים בדבר אחרי המוות או אחרי פקיעת הנישואין, על-ידי הסכם מסויים שזה הסכם המשלים את ההסכם הנישואין, כדי למעט במשאבים.

ב. הלוי:

זהו רעיון שקשה לממשו. כיוון שאם בשאריתם הילדים, קשה להם לחטט ולכרר בדיוק מה היה שייך למי, ולא רק שקשה אלא הדבר מאוד לא נעים. יוצא איפוא שהנשאר בחיים ידו על העליונה בנוגע ליידע. הוא יכול לומר שזה היה כך וכך, והיורשים אין להם ראייה שלא היה כפי שהוא אומר.

אולי לפי הצעת חה"כ האוזנר היה רצוי ליצור הוראה מסוימת נוסף לסעיף 7(א)(3) המאפשרת לבני הזוג לקבוע מראש איך יבוצע הסכם הנישואין לאחר פקיעת הנישואין. חה"כ דיכר רק על צוואה משותפת, אני רוצה להרחיב זאת להסכם בכתב לא בצורת צוואה. הסכם כאותה צורה שנקבעה לפי סעיף 7(א)(3).

היו"ר י. גולדשמידט: אני נזכר בנקודת המוצא של כל החוק: או הסכם או בהעדר הסכם איזון. אנו מסעיף 1 ואילך מדברים על ההסכמים שקיימים, הסכם נישואין. בסעיף 7(א)(3) נזכר הסכם אחר שלפי דעה אחת הוא גם כן הסכם נישואין. לפי הצעות אחרת זה הסכם אחר. כל סוגי ההסכם מכוסים על-ידי הסכם והם שוללים את האיזון או מצמצמים את ההסכם. כשאין הסכם נישואין המבטל את האיזון, סעיף 8-9 וכו' אומרים מה לעשות. סעיף 8 נוצר בשביל אותו סכום שאינו מכוסה על ידי הסכם נישואין, לא על ידי הסכם בצורה אחרת וממילא גם לא על-ידי צוואה.

אני בוטה לקבל את הדעה שהושמעה על-ידי ד"ר רקובר ופרופ' ידן תמך בזה, שאם יוכהר בסעיף 11 שכל מקום שנאמר בן זוג (גם יורש אם אחד משני בני הזוג מת) זה מכסה את הכל. או שהיה הסכם נישואין ביניהם זה עדיף מהאיזון. אם היה הסכם אחרי כריתת הנישואין המצמצם את האיזון, חל האיזון רק על מה שלא הוצא על ידי ההסכם המסויים. אם דין צוואה כדין הסכם (אולי זה יאמר במפורש) בא סעיף 8 ואומר מה שנשאר עוד - על זה חל חוק האיזון. זו מגמת החוק.

ב. הלוי: אני מציע להשאיר את השאלה הזו אם להרחיב את סעיף 7(א)(3) לא רק על ענין של צמצום הסכם שמוציא נכסים מכלל האיזון, אלא קובע את צורת האיזון לפי סעיף 8, את הסכום ואת צורת החלוקה. אם זה לא מתאים לסעיף 6-7, לא יהיה כתוב בשום מקום.

א. ידן: זה לא מתאים.

היו"ר י. גולדשמידט: השאלה של ד"ה הלוי היא האם יכולים בני הזוג בין בחייהם או במקרה של מוות, לעשות הסכם בחיים שכוחו יפה גם לאחר שאחד מהם לא בחיים. יכול להיות שכל השאלה תוכרע לפי תוכן ההסכם הכתוב. אבל למה החוק צריך להסדיר זאת.

ג. האוזנר: האם ההסכמה צריכה להיות ברגע שמגיע לחלוקה ובנוגע לסכום, או סתם הסכמה?

היו"ר י. גולדשמידט: ד"ר רקובר הצביע על כך שהמשמעות המילולית של "באין הסכמה" היא שבני הזוג לא מסתדרים.

ב. הלוי: אפשר לכתוב בין הצדדים.

א. ידן: זה לא כוונתו. אני מסכים לכך. אני חושב שהיו"ר הסביר היטב. כשרוצים לשנות את יחסי המון, כתוב שהולכים לבית המשפט. כשרוצים להטיל את ההסכם החוקי לא על כל הנכסים אלא על חלק, הולכים על-פי סעיף 7(א)(3), ושם יהיה כתוב כאיזה צורה מרחיבים או מצמצמים את הנכסים העומדים לאיזון. בסעיף 8 לא מדברים על זה. אני חושב שההסכמה יכולה להיות אחרת פקיעת הנישואין. כי רק אז יודעים מה הנכסים. מה טעם שתחיה הסכמה לפני כן? כי לא יודעים מה יהיה הנכסים לפני פקיעת הנישואין. סעיף 8 רק עוזר לבצע מה שסעיף 7 קובע בתור הסדר חוקי. אם הצדדים לא מסתדרים עם זה, הם הולכים לבית המשפט. אם הצדדים עושים ביניהם הסכם בחיים ואומרים שבפקיעת הנישואין ישלם צד אחד לשני סכום מסויים, זה הסכם נישואין ואינו נובע לסעיף 8, כי אז הם הציאו את ההסדר של סעיפים 7-10 כי הם קבעו מה תהיה התוצאה. הסעיפים האלה חלים כשאין הסכמים. סעיף 7 אומר להעביר חצי סכום כדי לאזן, וסעיף 8 אומר מה קורה כשהצדדים לא מסתדרים ביניהם.

א. ידין:

אם הועדה תרצה שנגיד זאת כמשפט יותר ארוך אפשר לעשות זאת. אבל אני חושב שנתפטר על-ידי שנאמר "כאין הסכמה בין הצדדים", ועל ידי כך לא עוררנו את השאלה עם היורשים, או שבני הזוג אינם בני זוג באותו זמן. אבל אם בצוואה או בצוואה משותפת או בצורה אחרת אפשר לשנות ההסכם החוקי, זו שאלה או של סעיף 7(א)(3) או של סעיף 2. כאן לא מדברים על זה. אלא מדברים שאין סכסם כזה והדבר מתנהל על-פי ההוראות החוקיות. אבל אם הצדדים לא הסכימו מה צריך לאן ואיך, פונים לבית המשפט.

א. אנקורי יון:

אני רוצה לומר שאני מסכים לרוכ הדברים שנאמרו על-ידי היו"ר ועל-ידי פרופ' ידין.

היה פה ויכוח מה זה בני הזוג. ברור שאחרי הגירושין הם לא בני הזוג. ואחרי המוות אין בני זוג. הפנו את תשומת לבנו לסעיף 11 שנקרא "מותו של בן זוג" וסעיף זה אומר כמפורש שיכואו יורשיו של בן הזוג. אם המלה סכום היא מלה מטריאלית אולי צריך לומר לגבי ההליכים, אולי צריך לעשות משהו בסעיף 11. אבל כל תכליתו של סעיף 11 היא לומר שבמקרה של מות כאים היורשים במקום בן הזוג השני. לא יכול להיות ספק שבני הזוג הם אלה שהיו בני הזוג.

היה פה ויכוח על המלה הסכמה. אני לא חשבת לרבע אלא שהמדובר כשיש הפירוק ועומדים בעלי דין בפני בית המשפט. מדובר על הסכמה ביניהם. אם יש הסכם נישואין, אין שאלה של איזון משאבים. ואז הכל הולך לפי ההסכם שביניהם. אלא אם עשו הסכם נישואין בא סעיף 5 ואומר שאז זה יילך לפי הסכם איזון המשאבים לפי כל הפרק הזה. סעיף 8 אומר מה יהיה במקרה כזה. המלה הסכמה מתייחסת למה שמדובר במקרה של הסכם איזון משאבים. ח"כ האוזנר אמר שאולי צריכים לחשוב על הסכם לפני הפירוק. למה לנו לסבך את עצמנו כל כך? ודאי שצוואה זה לא הסכם. צוואה זו הוראה של אדם מהייעשה ברכושו. תמיכתהייתי אם אפשר לעשות צוואה משותפת, ונדמה לי שבחוק הירושה לא נזכר ענין צוואה משותפת.

לא מוזכר.

א. ידין:

א. אנקורי יון:

למה לנו להסתבך עם חוק הירושה. זה דבר נפרד שקובע מה אומר אדם מה יקרה לאחר מותו. הוא יכול להשאיר לבן הזוג, לילדים או למישהו אחר.

מה דין איזון משאבים אז?

ג. האוזנר:

כאין זון משאבים נאמר שהרכוש הוא משותף.

א. אנקורי יון:

אבל הוא כתב צוואה והשאיר את זה למישהו אחר.

ג. האוזנר:

אם הוא אומר שאת כל רכושו הוא משאיר לפלוני, בית המשפט יחליט שאת חלקו ברכוש המשותף הוא יכול להשאיר למישהו אחר. אני לא רוצה שנסתבך בעוד הסכם. בהסכם נישואין אם הרכוש משותף, אפשר לומר שגם במקרה של פקיעת הנישואין, אפשר לקבוע מה יילך לכל אחד מהצדדים. ואינני חושב שזה יהיה בניגוד לחוק הירושה אם לא יקח יותר מהחצי.

א. אנקורי יון:

יש הצעה שנכנס או נכנסים מסווימים שבני הזוג הסכימו בכחב להוציא, אם יוציאו, זה לא נכנס בתוך האיזון. אין זה שייך להסכמה בסעיף 8, כי שם מדובר על חלוקת הרכוש המשותף. אם יש צוואה, היא תקבע מה שתקבע בין הצדדים, וזה לא שאלה של הסכמה. הרעיון בסעיף 8 הוא פשוט שאם אין הסכמה בית המשפט נכנס לאיזון הרכוש המשותף. אני חושב שהסתכנונו ללא צורך.

נדמה לי שכיוון שאנו רוצים להרחיב את המסגרת שהיא לפעמים טובה מאוד, אנו מטילים עומס

ז. קורן:

רכ ומערפלים את המטרה.

בסעיף 8 כדי למנוע אי-הכנה הייתי מציע לצרף

אליו את סעיף 11 שיבוטל, וכך יהיה ברור שהמדובר גם ביורשים. אני חושב שהדבר עדיף מאשר להוסיף פרשנות על סעיף 8.

מלכתחילה אמרתי שאני מקבל את הסעיף, וערערתי

ד. ארזי:

רק על הסכום. רק לשם הכהרה אני רוצה לומר

שאפשר לראות את ענין ההסכם וההסכמה כמו מה שקורה עם חוזה. ההסכמה זה שלב שבא כשאין הסכם, ואז קובע מה שכתוב בחוק. כשצריכים לקבוע

ר. ארזי:

מה שכתוב בחוק, אם יש ביניהם הסכמה איך לבצע איזון המשאבים, זה בסדר, אם לא, פונים לבית המשפט. ענין הצוואה זה בעיה, אולם הייתי מציע לדון כזה כשנגיע לסעיף 9.

היו"ר י. גולדשמידט:

ניגש כעת להצבעה. יש הצעה שכתחילת סעיף 8 במקום "כין בני הזוג"

יבוא: "כין הצדדים".

ההצעה מתקבלת (2:6 קולות).

י. ארידור:

צריכים לתקן "בקשר למגיע מאחד לשני". כי אם אלה הם הירושים. זה לא שמגיע מהירושים לכן הזוג. הם מקבלים פחות כי אין להם שום שבר.

היו"ר י. גולדשמידט:

אם הם ירשו את החלק הגדול יותר, אז מגיע מהם.

א. ידין:

נראה את הנוסח הלבן, ואם יהיו הצעות, נתקן זאת.

היו"ר י. גולדשמידט:

היתה הצעה להוסיף "הסכום המגיע כאמור". אני רוצה לשאול אם היה מתקבל במקום "כאמור" "המגיע מאחד לשני לשם ביצוע האיזון".

אט אנקוריון:

אני מציע לומר "כאמור בסעיף 7".

י. קורן:

אני מציע להפוך את סעיף 8 ל-7(ב) ואז הקונסטרוקציה תהיה ברורה.

היו"ר י. גולדשמידט:

יש שתי הצעות: א) "המגיע מן האחד לשני כאמור בסעיף 7". ב) הצעת חה"כ קורן: לעשות את התוכן של 8 בסעיף 7(ב).

י. ארידור:

אם אומרים כאמור בסעיף 7(ב) מצמצמים מאוד את האפשרות של החלטת בית המשפט מעבר לחלוקת סכום כסף.

י.ה. קלינגהופר:

במקום סכום צריך להיות שווי הנכסים.

היו"ר י. גולדשמידט:

זה דומה קצת למה שהציע חה"כ ארזי, להוציא את המלה "סכום", ולומר "מה המגיע ובאיזה דרך יבוצע האיזון".

ג. האוזנר:

הואיל וחילוקי הדעות יכולים להיות לגבי הסכום והדרך ולא דווקא לגבי שניהם ביחד, במקום שנכתוב "בסכום ובדרך" נכתוב "או" באיזה דרך.

א. ידין:

אני רוצה להציע להשאיר את המלים כמו שהן בנוסח הכחול: "מה הסכום המגיע מאחד לשני או באיזה דרך".

א. אנקוריון:

אני מוכן לגבל זאת, אולם אם ההצעה לא תתקבל אני רוצה להציע משהו אחר.

ר. ארזי:

אני מבקש קודם להצביע על סכום. אם תיפול ההצעה, אני אצביע בעד.

היו"ר י. גולדשמידט:

יש הצעה למחוק את המלה סכום, ולומר "מה מגיע מאחד לשני".

הצבעה - (3:6) ההצעה מתקבלת.

מי בעד "או" במקום "באיזה"? ההצעה מתקבלת.

מי בעד ההצעה "כאמור לפי זה"? ההצעה מתקבלת.

היתה הצעת חה"כ קלינגהופר להחליף "תנאיו" במלה "פרטיו". דעתי היא ש"תנאיו" מקיף את פרטיו ולא להיפך.

י.ה. קלינגהופר:

אני מוכן לוותר על הצעתי.

א. אנקוריון:
 אני מציע להוריד את סעיף 8 אחרי סעיף 10.
 אם אין הסכמה, יש מה שכחוב בסעיף 7. אחרי
 זה נותנים לביח המשפט לעשות כנוגע לסעיפים 9-10. ביח המשפט צריך
 לומר מה מגיע ואיך מגיע. לכן סעיף 8 צריך לבוא אחרי סעיף 10.

היו"ר י. גולדשמידט: קודם נעיין בסעיפים 9-10.

סעיף 8 מחקבל לפי תוכנו.

נעבור להצעות לגבי סעיף 7(א)(3).

הצעה מס. 3 של חה"כ י.ח. צדוק נדחית.

הצעה מס. 6 של חה"כ ביבי נדחית.

הצעה מס. 2 של חה"כ י.ה. קלינגהופר נדחית.

הצעה מס. 5 של חה"כ ש. פרידמן נדחית.

הצעה מס. 1 של חה"כ א. אנקוריון, ש.ז. אכרמוב, י. גולדשמידט
 וג. האוזנר: "נכס או נכסים מסוימים שבני הזוג הסכימו, תוך תקופת
 הנישואין, בכחב, שיוצאו מן הנכסים ששוויים יאוזן ביניהם". - ההצעה
מתקבלת. (ב- 7 נגד 2 קולות).

הצעה מס. 4 של חה"כ פרוש נדחית.

י.ה. קלינגהופר: אני מסתייג לפי נוסח ההצעה שלי: "נכסים שלא
 נכללו בהסכם נישואין ושכנפ הזוג הסכימו, בחוזה
 ביניהם, על הוצאתם מן הנכסים ששוויים יאוזן ביניהם, וכלבד שהאפשרות
 להתקשר בחוזה לענין זה נקבעה בהסכם נישואין".

י. ארידור: מסתייג לפי ההצעה של חה"כ צדוק (סעיף 2):
 "למחוק סעיף 7(3) (או להתאימו)".

ב. הלוי: מבקש לרשום גם כן הסתייגות.

הישיבה נבעלה בשעה 11:00